

Voorwoord

De aandacht in de civielrechtelijke en fiscale literatuur voor de vereniging en de stichting, alsook voor de bijzondere verschijningsvormen de coöperatie en de onderlinge waarborgmaatschappij is, ten onrechte, relatief gering. Ultimo 2017 waren er bij de Kamer van Koophandel immers ruim 150 000 stichtingen, waarvan 25 000 met een onderneming, 140 000 verenigingen en meer dan 8000 coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen, in totaal dus bijna 300 000 organisaties ingeschreven. Om die reden is in 2013 de eerste druk verschenen van het *Handboek Stichting en Vereniging* met als subtitel Stichting, vereniging, coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij, civielrechtelijk en fiscaalrechtelijk beschouwd.

In het voorjaar van 2018 zal de derde druk van dit boek verschijnen. Het boek beoogt voor bestuurders, toezichthouders en adviseurs op toegankelijke wijze een complete behandeling van de genoemde rechtsvormen te presenteren, derhalve geschreven met het oog op de praktijk. Het boek bleek echter, onder meer door relevante verwijzingen naar literatuur en rechtspraak, ook bruikbaar voor studiedoelinden.

Een aantal onderwerpen die in het boek uitvoerig worden belicht gaat echter de gebruikelijke leerdoeleinden op het gebied van het rechtspersonenrecht voor de universitair rechtenstudent te boven. De redactie heeft daarom, in overleg met de uitgever, besloten van het handboek een compactere studenteneditie te maken. De hoofdstukken inzake een aantal boeiende, maar ook zeer specifieke onderwerpen als administratie en jaarrekening, de stichting administratiekantoor en andere fiduciaire rechtsverhoudingen, maatschappelijke ondernemingen, medezeggenschap, fiscale aspecten en enkele bijzondere verschijningsvormen van de stichting en vereniging, zijn om die reden niet in deze studenteneditie opgenomen. Bepaalde onderdelen, zoals de aansprakelijkheid van bestuurders en toezichthouders en de complexe problematiek van verenigingen met afdelingen zijn enigszins gecomprimeerd. Tegelijkertijd is, met het oog op verdere verdieping, het notenapparaat uitgebreid met relevante literatuur- en jurisprudentieverwijzingen.

In deze studenteneditie worden de genoemde rechtspersonen behandeld van oprichting tot ontbinding, waarbij aandacht wordt besteed aan de organisatie en de structuur van deze rechtspersonen, alsook aan de vertegenwoordiging en de aansprakelijkheid van bij de rechtspersoon betrokkenen. De taak en het functioneren van de verschillende actoren in het leven van de rechtspersoon komen aan de orde, waarbij ruim aandacht wordt geschonken aan de statutaire inrichting en wijziging van de statuten. Bij de bespreking van bestuur en toezicht komen de regelingen van, en inzichten in, de 'governance' van de organisatie uitgebreid aan bod alsook de potentiële aansprakelijkheid van bestuurders en toezichthouders. Voordat wordt toegekomen aan de ontbindingsproblematiek, wordt ingegaan op het enquêterecht, de mogelijkheden en procedures van omzetting in een andere rechtsvorm en de

mogelijkheden en procedures tot (her)structurering door middel van samenwerking, fusie en splitsing. Daarnaast worden complexe verenigingen met afdelingen, de coöperatie en de onderlinge waarborgmaatschappij behandeld. Ten slotte komt de positie van de rechtspersoon in concernstructuren aan bod en wordt summier aandacht besteed aan het toekomstperspectief van deze rechtsvormen.

De redactie hoopt op deze wijze studenten een goed inzicht te bieden in de boeiende wereld van wat wel wordt genoemd: de vrijwillige organisaties.

Leiden/Rotterdam, december 2017

Hoofdstuk 1

Inleiding

Dr. J.J.A. Hamers en prof. mr. D.F.M.M. Zaman

1.1 **Rechtspersonenrecht**

1.1.1 **Algemeen**

Het hebben van rechten en verplichtingen is relevant voor het recht. Draggers van rechten en plichten heten rechtssubjecten. Zij kunnen zelfstandig deelnemen aan het rechtsverkeer. Naar Nederlands recht onderscheiden wij twee soorten rechtssubjecten: natuurlijke personen (mensen) en rechtspersonen. In dit boek staan vier rechtspersonen centraal. Dit zijn de stichting en de vereniging, de coöperatie en de onderlinge waarborgmaatschappij. Alle rechtspersonen worden geregeld in Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek (BW). In dit wetboek treffen wij het rechtspersonenrecht aan, zoals dat geldt voor de (meeste) privaatrechtelijke rechtspersonen.¹ Het rechtspersonenrecht maakt deel uit van het burgerlijk recht. Dit burgerlijk recht, ook wel civiel recht of privaatrecht genoemd, kan worden onderverdeeld in vermogensrecht en personenrecht. Het vermogensrecht omvat op zijn beurt het goederenrecht (geregeld in de Boeken 3 en 5 BW) en het verbintenissenrecht (opgenomen in Boek 6 BW) alsmede een algemeen deel dat zowel op het goederenrecht als op het verbintenissenrecht van toepassing is. Het personenrecht bevat het in Boek 1 BW opgenomen personen- en familierecht en het rechtspersonenrecht. Dit wordt geregeld in Boek 2 BW. Boek 2 BW is onderverdeeld in negen titels:

- titel 1 Algemene bepalingen;
- titel 2 Verenigingen;
- titel 3 Coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen;
- titel 4 Naamloze vennootschappen;
- titel 5 Besloten vennootschappen met beperkte aansprakelijkheid;
- titel 6 Stichtingen;
- titel 7 Fusie en splitsing;
- titel 8 Geschillenregeling en het recht van enquête;
- titel 9 De jaarrekening en het jaarverslag.

1.1.2 **Rechtspersonen**

Zoals gezegd wordt de rechtspersoon door ons recht gezien als rechtssubject, hetgeen betekent dat de rechtspersoon, net als de mens, als zelfstandig drager van (vermogensrechtelijke) rechten en plichten wordt aangemerkt. Ten aanzien van de rechtspersoon als creatie van het recht is de traditionele instrumentele visie, de rechtspersoon als verlengstuk van zijn oprichters en orgaanbemensen, inmiddels verlaten. In deze instrumentele benadering van het fenomeen rechtspersoon was

1. De vereniging van eigenaars is geregeld in Boek 5 BW (zie par. 1.3.4).

de neiging groot de rechtspersoon als contract te duiden, dus als een overeenkomst tussen oprichters en leden, gericht op verwezenlijking van het doel dat partijen voor ogen staat.

In de moderne institutionele visie wordt de rechtspersoon gezien als een instituut, dat op basis van de wet ontstaat bij zijn oprichting en vanaf dat moment een zelfstandig leven leidt. Een leven dat beheerst wordt door de wet en de statuten van de rechtspersoon. Daar waar de oprichters betrokken waren bij het oprichtingstraject en, als het ware, voor de oprichting het karakter van de rechtspersoon in wording bepaalden, treden zij terug bij de oprichting. Het instituut neemt zelfstandig deel aan het economisch en rechtsverkeer en draagt zelfstandig de daaruit voortvloeiende rechten en verplichtingen. Deze rechten en verplichtingen staan in beginsel niet in enige relatie met de privévermogens van degenen die, als bestuurder, commissaris, lid, aandeelhouder of anderszins, bij de rechtspersoon betrokken zijn.

Het recht werkt met rechtspersonen omdat het noodzakelijk is rechten en verplichtingen niet alleen op mensen, maar ook op groepen van mensen, organisaties en instellingen te laten rusten.

De stichting die een bejaardenoord exploiteert, is een instelling die onder meer financiële middelen kan verwerven, eigenaar van een gebouw kan zijn, inventaris kan aanschaffen, en personeel in dienst kan hebben. Het zijn niet de individuele of gezamenlijke bestuursleden van de stichting die dit doen. De stichting zelf, het instituut, verricht genoemde activiteiten. Hetzelfde is het geval bij een sportvereniging die een terrein huurt, contributies int en wedstrijden organiseert. Het zijn de leden of de bestuurders van wie de ideeën komen en die de ideeën uitwerken. Het is de rechtspersoon die huurt, int en organiseert. Rechtspersonen bestaan en functioneren als zelfstandige rechtssubjecten. Dit is ondenkbaar zonder mensen die het doen en laten van de instelling bepalen en uitvoeren. Daarvoor zijn regels gesteld.

1.1.3 Soorten rechtspersonen

In Boek 2 BW wordt aangegeven aan welke organisaties de wet rechtspersoonlijkheid toekent. Onderscheiden worden:

- a. publiekrechtelijke rechtspersonen;
- b. kerkgenootschappen en hun zelfstandige onderdelen en lichamen; en
- c. privaatrechtelijke rechtspersonen.

Ad *a*. Publiekrecht betreft de rechtsverhoudingen tussen de burgers en de overheid. Publiekrechtelijke rechtspersonen, zoals de staat, de provincies en de gemeenten, vallen grotendeels buiten Boek 2 BW. Voor deze rechtspersonen geldt hoofdzakelijk eigen publiekrecht.

Ad *b*. Kerkgenootschappen verkeren in een bijzondere positie. Ons privaatrechtelijk rechtspersonenrecht geldt voor hen slechts gedeeltelijk. Vrijwel alle kerkgenootschappen kennen zelfstandige regels die alleen in overeenstemming met het rechtspersonenrecht behoeven te zijn als de wet dat uitdrukkelijk eist. Is een rechtspersoon – bij stichtingen komt dat nog wel eens voor – aan een kerkgenoot-

schap verbonden, dan kunnen we ons afvragen welke regels daarvoor gelden. Is de rechtspersoon een onderdeel van het kerkgenootschap als zodanig dan is de kans groot dat de bijzondere regels daarvan ook voor deze rechtspersoon gelden. Is de band meer formeel dan materieel, bijvoorbeeld omdat alleen wordt vereist dat het kerkgenootschap iets over de rechtspersoon te zeggen heeft, de rechtspersoon van advies dient, deel uitmaakt van zijn bestuur of iets dergelijks, dan zal waarschijnlijk het privaatrecht onverkort gelden. Overeenkomstige toepassing van Boek 2 BW is dan denkbaar, voor zover deze is te verenigen met het eigen statuut en met de aard der onderlinge verhoudingen. Het kerkgenootschap blijft in dit boek verder buiten beschouwing.²

Ad c. Privaatrecht betreft de rechtsverhoudingen tussen de burgers onderling. Privaatrechtelijke rechtspersonen zijn:

- de vereniging;
- de coöperatie;
- de onderlinge waarborgmaatschappij;
- de naamloze vennootschap;
- de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid;
- de stichting.

Deze zes rechtspersonen treffen we aan in Boek 2 BW.

Naast de in Boek 2 BW geregelde rechtspersonen kent het recht ook aan andere organisaties rechtspersoonlijkheid toe. Genoemd kunnen worden:

- de vereniging van eigenaars;
- het Europees Economisch Samenwerkingsverband;
- de Europese vennootschap; en
- de Europese Coöperatieve Vennootschap.

1.1.4 Vergelijking privaatrechtelijke rechtspersonen

Men kan de privaatrechtelijke rechtspersonen op een paar manieren in groepen indelen. Om het inzicht in de organisaties te vergroten besteden wij hier enige aandacht aan.

Verenigingstype tegenover stichtingstype

Men kan het ‘verenigingstype’ van het ‘stichtingstype’ onderscheiden. Men spreekt hier ook wel – ouderwets – van het verschil tussen samenwerkingsverbanden en doelvermogens. Het verschil zit hierin dat het verenigingstype altijd een algemene vergadering (van leden of van aandeelhouders) kent met daarnaast een bestuur. Dit brengt mee – de wet voorziet daarin – dat ten behoeve van die algemene vergadering toezicht op het bestuur moet kunnen worden uitgeoefend.

2. Zie over kerkgenootschappen Asser/Rensen 2-III* 2012/375-398.

De stichting kent alleen een bestuur. Zij heeft geen leden of aandeelhouders. De wet voorziet erin dat op het bestuur toezicht wordt uitgeoefend door de rechter via het Openbaar Ministerie.³

Kapitaalvennootschappen tegenover vereniging en stichting

Er zijn rechtspersonen wier leden in het kapitaal van die rechtspersonen deelnemen. Wij noemen deze rechtspersonen kapitaalvennootschappen. Dit zijn de naamloze vennootschap (N.V.) en de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (B.V.). De leden worden hier aandeelhouders genoemd. Wezenlijk voor hun positie is dat zij risicodragend kapitaal verschaffen en naar rato daarvan in de winst delen (zie par. 1.4.2).

De stichting staat alleen al door haar structuur (een organisatievorm zonder algemene vergadering) apart. Zij wordt echter van oudsher in één adem genoemd met de vereniging. De reden daarvan is dat deze beide rechtspersonen zich bij uitstek lenen voor het nastreven van ideële en sociale doeleinden. Vaak hebben degenen die met een niet-materieel doel een rechtspersoon willen oprichten de keuze tussen een vereniging en een stichting. Deze keuze wordt vaak bepaald door de organisatiestructuur waaraan men de voorkeur geeft (wel of geen leden). Het verschil tussen de vereniging en stichting enerzijds en de kapitaalvennootschappen anderzijds komt vooral naar voren in het al dan niet uitgeven van aandelen. Organisatorisch gezien zijn lidmaatschap en aandeelhouderschap gelijk (zie par. 1.4.3). Het lidmaatschap heeft echter een persoonlijk karakter – de wet zegt dat uitdrukkelijk⁴ –, terwijl het aandeel de band vormt tussen (verwisselbare) aandeelhouders en de N.V. of B.V.

De coöperatie en de onderlinge waarborgmaatschappij hebben – in beginsel – geen aandeelhouders.⁵ Met de N.V. en de B.V. hebben zij gemeen dat zij de materiële belangen van hun leden behartigen.

1.1.5 Wat kan en mag een rechtspersoon?

Als drager van rechten en verplichtingen functioneert een rechtspersoon op dezelfde manier als een natuurlijk persoon. Het spreekt vanzelf dat hier niet een typisch familierechtelijk of aan het mens-zijn gebonden functioneren wordt bedoeld. Daar waar een natuurlijk persoon wordt geboren, huwt en sterft, wordt een rechtspersoon opgericht, fuseert hij, kan hij splitsen en wordt hij ontbonden. Voor deze oprichting, fusie, splitsing en ontbinding bestaan regels die voor natuurlijke personen niet gelden. Voor het vermogensrecht staat een rechtspersoon gelijk met een natuurlijk persoon.⁶

3. In de statuten van stichtingen en verenigingen kunnen andere organen, naast de door de wet verplicht gestelde organen, worden ingesteld. Bij bepaalde maatschappelijke ondernemingen, zoals zorginstellingen en woningcorporaties, zijn toezichthoudende organen en belanghebbendenvertegenwoordigingen als organen krachtens de wet verplicht gesteld. Zie hierover nader hoofdstuk 6, 7 en 13. Vgl. voor ontslag van bestuurders door de rechter art. 2:298 BW.

4. Art. 2:34 lid 1 BW.

5. Een onderlinge waarborgmaatschappij zal veelal wel een waarborgkapitaal hebben. Dit kapitaal kan in aandelen worden verdeeld (zie art. 2:62a BW).

6. Art. 2:5 BW: 'Een rechtspersoon staat wat het vermogensrecht betreft, met een natuurlijk persoon gelijk, tenzij uit de wet het tegendeel voortvloeit.'

1.1.6 Identificatie van de rechtspersoon

Wil een rechtspersoon aanspreekbaar zijn, dan moet hij een eigen identiteit hebben. De wet voorziet daarin door duidelijkheid te eisen over de *naam*, de *rechtsvorm* (bijvoorbeeld stichting, vereniging, N.V. of B.V.) en de *plaats van vestiging*. In het algemeen moet bij de oprichting duidelijkheid over dergelijke zaken worden verschaft. Bij de oprichting moeten ook de statuten zijn opgesteld (zie par. 4.2, 5.1.4 en 5.2). Dit zijn, samen met de wettelijke bepalingen, de regels waardoor de rechtspersoon wordt beheerst. De statuten worden in eerste instantie door de oprichters van de rechtspersoon opgesteld. Zij geven regels voor het intern en extern functioneren. Juist daardoor bepalen de statuten ook het eigen gezicht van de rechtspersoon. Ze dragen bij tot de identificatie. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren doordat in de statuten wordt gekozen voor een bijzondere organisatorische opbouw. Denk hierbij aan de instelling van een dagelijks bestuur (zie par. 8.1.16), een wedstrijdcommissie of afdelingen (zie hoofdstuk 16). De statuten bevatten altijd een omschrijving van het *doel* van de rechtspersoon (zie hoofdstuk 4 en 5). In het algemeen is het doel bepalend voor de keuze van de rechtsvorm. Van oudsher zijn de stichting en de vereniging bij uitstek geschikt voor het nastreven van ideële en sociale doeleinden. Zij worden tegenwoordig ook wel voor commerciële activiteiten benut. De coöperatie is een vereniging die een bedrijf uitoefent of doet uitoefenen. Dit geldt ook voor de onderlinge waarborgmaatschappij, zij het beperkt tot het verzekeringsbedrijf.⁷ Willen we een eenmansbedrijf in de vorm van een rechtspersoon gieten, dan is de B.V. de meest gebruikte rechtsvorm.

1.1.7 Functioneren van de rechtspersoon

Een rechtspersoon staat voor het vermogensrecht gelijk met een natuurlijk persoon (art. 2:5 BW). Hij kan rechten en verplichtingen hebben en juridisch relevante handelingen verrichten. Als een mens een handeling verricht, kan die handeling op een bepaald *rechtsgevolg* zijn gericht (dat is het gevolg dat het recht aan een feit verbindt). Zo een rechtsgevolg kan ook aan een handeling worden verbonden zonder dat dit door de handelende persoon werd beoogd. Wij zijn hier beland bij het onderscheid tussen rechtshandelingen en andere voor het recht relevante handelingen. Wij moeten daarop ingaan omdat de term rechtshandeling hierna vaker naar voren zal komen. Doet een (rechts)persoon doelbewust iets waar het recht een gevolg aan verbindt en doet hij dit juist om dat gevolg te laten intreden, dan verricht hij een *rechtshandeling*. Voorbeelden:

- Stichting ‘De Serpent’ sluit een huurovereenkomst met de eigenaar van een oud zwembad met het doel huurder van dit complex te worden.
- De vereniging ‘De vergulde hand’ betaalt een rekening om van een schuld bevrijd te worden.
- Stichting ‘De Molensteen’ sluit een koopovereenkomst om een recht te krijgen op levering van het gekochte (en om vervolgens, door aan die levering mee te werken, eigenaar te worden).

7. Zie hoofdstuk 17 en 18.

Het spreekt vanzelf dat statuten erin voorzien wie dergelijke rechtshandelingen voor de rechtspersoon mag en kan verrichten. De statuten moeten passen in het wettelijk systeem. Zie hiervoor hoofdstuk 10 en 11.

Een bijzondere soort rechtshandelingen wordt gevormd door de processuele handelingen. Uit de wet en de statuten volgt via welke personen een rechtspersoon aan een juridische procedure kan deelnemen.

Naast de rechtshandelingen komen ook handelingen met een onbedoeld rechtsgevolg voor. Voorbeelden:

- door onjuiste mededelingen over een persoon lijdt deze schade;
- een ondernemer ondervindt schade door oneerlijke concurrentie;
- een door de rechtspersoon gebruikte bestelauto heeft versleten banden, slipt en veroorzaakt daardoor een ongeval waardoor derden schade lijden.

In deze gevallen verbindt het recht een gevolg aan de gebeurtenis. Er ontstaat een verplichting tot schadevergoeding. Deze verplichting is het gevolg van wat in het recht een onrechtmatige daad wordt genoemd. Uiteraard wordt noch in de wet noch in de statuten geregeld wie voor de rechtspersoon onrechtmatige daden mag plegen. Volgens in de rechtspraak ontwikkelde regels wordt vastgesteld welk onrechtmatig handelen aan een rechtspersoon wordt *toegerekend*. Wij zullen dit hier niet verder bespreken, maar verwijzen naar hoofdstuk 10.

De rechtspersoon beschikt over een organisatie. Hij heeft een of meer organen (zie hoofdstuk 6 en 7) waarin mensen zijn doen en laten bepalen. De gezamenlijke leden van de organen vormen de wil van de rechtspersoon en zorgen – als dat nodig is – dat deze naar buiten blijkt. In deze laatste situatie spreken wij over vertegenwoordiging van de rechtspersoon.

1.1.8 Vertegenwoordiging van de rechtspersoon

Onder vertegenwoordigen verstaat men het optreden namens een ander, de rechtspersoon in dit geval, naar buiten. Meer juridisch geformuleerd: het verrichten van rechtshandelingen voor de rechtspersoon waarbij het de bedoeling is dat niet degene die in feite handelt, maar de rechtspersoon door die handelingen wordt gebonden. In de voorbeelden in par. 1.1.7: stichting 'De Serpent' wordt huurder, de vereniging betaalt haar schuld en stichting 'De Molensteen' is koper en later eigenaar. Er is geen sprake van vertegenwoordiging als een onrechtmatige daad aan de rechtspersoon wordt toegerekend. Wel is sprake van – een bijzondere soort – vertegenwoordiging als iemand voor een rechtspersoon aan een juridische procedure deelneemt (we spreken dan van procesvertegenwoordiging).

Vertegenwoordiging bij gewone rechtshandelingen wordt behandeld in hoofdstuk 10 en 11. Daar wordt het systeem van regels besproken dat erop gericht is de vertegenwoordiging zowel intern als extern behoorlijk en effectief te laten plaatsvinden.

1.1.9 Wettelijke regelingen

Eerder werd gesteld dat de rechtspersoon bestaat en functioneert als zelfstandig rechtssubject, als drager van eigen rechten en verplichtingen. Dit is ondenkbaar

zonder mensen die het doen en laten van het instituut bepalen en uitvoeren. Hiervoor zijn regels gesteld.

In de eerste plaats is er Boek 2 BW. Daar is te vinden welke rechtspersonen ons recht kent (zie par. 1.1.3). Vervolgens geeft dat wetboek regels die — al dan niet in samenhang met statuten — moeten zorgen dat die rechtspersonen op een behoorlijke manier kunnen functioneren. Boek 2 BW geeft regels die gelden voor alle in dat boek geregelde ‘privaatrechtelijke rechtspersonen’ (vereniging, coöperatie, onderlinge waarborgmaatschappij, naamloze vennootschap, besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid en stichting; zie voor de term privaatrechtelijk ook par. 1.1.3). Voorts geeft het wetboek voor deze verschillende privaatrechtelijke rechtspersonen bijzondere regels (zie par. 1.1.1).

Boek 2 BW bevat onder meer regels met betrekking tot de onderlinge verhouding tussen de organen (zie hoofdstuk 6 en 7), de taakvervulling en aansprakelijkheid van bestuurders en commissarissen (hoofdstuk 9), de ongeldigheid en aantastbaarheid van besluiten (zie par. 6.2 en 7.1.5), de ontbinding van de rechtspersoon (zie hoofdstuk 22 en 23) en vereffening van zijn vermogen na ontbinding (zie par. 22.13 en 23.7). Dit alles is geregeld in de eerste titel van Boek 2 BW. De in art. 2:1-2:25 BW neergelegde regels noemen we ‘de Algemene bepalingen’. Zij gelden voor alle privaatrechtelijke rechtspersonen.

De volgende titels regelen de vereniging (titel 2: art. 2:26-2:52 BW), de coöperatie en de onderlinge waarborgmaatschappij (titel 3: art. 2:53-2:63j BW), de naamloze vennootschap (titel 4: art. 2:64-2:166 BW), de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (titel 5: art. 2:175-2:276 BW) en de stichting (titel 6: art. 2:285-2:304 BW). De regels die in deze titels zijn opgenomen betreffen onder andere de wijze van oprichting en de inrichting van de statuten en de organisatie van de onderscheiden rechtspersonen (de verschillende organen, zoals bestuur, algemene vergadering, raad van commissarissen). De wet gaat ervan uit dat deze regels in de statuten van elke rechtspersoon een op de speciale eisen van die rechtspersoon gerichte aanvulling vinden. Behalve bij de vereniging met beperkte rechtsbevoegdheid (zie voor deze term par. 3.1.6) eist de wet steeds dat de statuten op schrift zijn gesteld.

In de titels 7 tot en met 9 van Boek 2 BW worden weer algemene regels gegeven. Deze betreffen de fusie en splitsing (titel 7: art. 2:308-2:334ii BW), de geschillenregeling, het recht van enquête en het openbaar bod (titel 8: art. 2:335-2:359d BW) en de jaarrekening en het jaarverslag (titel 9: art. 2:360-2:455 BW).

Naast Boek 2 BW zijn allereerst de *Handelsregisterwet 2007* (Hregw 2007) en het *Handelsregisterbesluit 2008* (Hregb 2008) van belang. Daarin vindt men regels over de op vele plaatsen in Boek 2 BW en elders voorgeschreven inschrijvingen van feiten en gebeurtenissen die betrekking hebben op rechtspersonen. Ingeschreven moeten bijvoorbeeld worden namen van bestuurders (en andere vertegenwoordigers), statutenwijzigingen (art. 2:43 lid 6 en art. 2:293 BW), voorstellen tot fusie of splitsing (art. 2:314 respectievelijk art. 2:334h BW) en ontbindingsbesluiten (art. 2:19 lid 3 BW). Op grond van art. 6 lid 1 Hregw 2007 moet iedere stichting en iedere vereniging met volledige rechtsbevoegdheid (zie voor deze term par. 3.1.5) worden ingeschreven in het Handelsregister. De vraag of de stichting c.q. de vereniging al

dan niet een onderneming drijft, is voor de verplichting tot inschrijving in het Handelsregister niet van belang. De vereniging met beperkte rechtsbevoegdheid, ook wel informele vereniging genoemd, kan worden ingeschreven in het Handelsregister (art. 6 lid 2 Hregw 2007). Drijft deze laatstgenoemde rechtspersoon een onderneming, dan is inschrijving in het Handelsregister echter wel verplicht (art. 5 onderdeel a Hregw 2007). De verplichting tot inschrijving van de rechtspersoon in het register rust op iedere bestuurder van die rechtspersoon. Het Handelsregister wordt gehouden door de Kamer van Koophandel en Fabrieken (zie verder par. 4.7 en 5.10).

Zijn in een onderneming ten minste vijftig personen werkzaam, dan is in het algemeen de instelling van een ondernemingsraad verplicht. De Wet op de ondernemingsraden geeft regels voor (de verplichting tot) het instellen van een ondernemingsraad en het functioneren daarvan.

1.2 Algemene bepalingen voor stichtingen en verenigingen

1.2.1 Algemeen

In dit hoofdstuk worden algemene regels besproken die voor verenigingen, stichtingen, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen gelden. De wet geeft een aantal van dergelijke regels, die voor een groot deel elders in dit boek aan de orde komen. Daarom wordt regelmatig met een verwijzing volstaan.

Wij zagen hiervóór (par. 1.1.4) dat het voor het functioneren van rechtspersonen van belang is dat buitenstaanders die rechtspersonen kennen en de voor die rechtspersonen geldende regels kunnen kennen. Daartoe moet de rechtspersoon aan bepaalde verplichtingen tot inschrijving en publicatie voldoen. Hieraan wordt in par. 1.2.2 e.v. aandacht besteed. Achtereenvolgens komen aan de orde de vraag wat het beoogde effect van zo'n inschrijving of publicatie is (par. 1.2.3), de vraag welke gegevens door wie moeten worden ingeschreven (par. 1.2.3 en 1.2.4), bijzondere regels over niet (tijdig) gepubliceerde gegevens over statutenwijziging of ontbinding en over onjuiste publicatie van bestuursbevoegdheden (par. 1.2.5). Vervolgens komen de gevolgen van onjuiste of onvolledige inschrijving in het algemeen aan de orde (par. 1.2.5). De tegenhanger van dit laatste, de derde die zich niet behoort op de hoogte te stellen van de gegevens over de rechtspersoon, wordt in par. 1.2.6 besproken. Alle rechtspersonen hebben een doel. Buitenstaanders (derden) kunnen er belang bij hebben dit doel te kennen. Zie over rechtshandelingen van de rechtspersoon die niet onder het doel vallen, par. 1.2.7.

De wet wil dat een rechtspersoon met een bepaald doel en een bepaalde organisatorische opbouw een bepaalde juridische vorm kiest. Par. 1.2.8 geeft aan welke regels gelden als hierin een verkeerde keuze wordt gemaakt.

Vervolgens worden het handelen in strijd met de eigen statuten (par. 1.2.9) en de verboden rechtspersoon (par. 1.2.10) aan de orde gesteld. De rechtspersoon die in strijd met zijn statuten handelt, treedt anders op dan hij zelf in zijn statuten heeft vastgelegd en wordt daarom bedreigd met ontbinding. Voor de verboden rechtspersoon bestaat dezelfde dreiging, omdat zijn optreden in strijd is met de grondbeginselen van onze rechtsorde.